

Obsah

1	Základní pojmy a veličiny	11
1.1	Systém	11
1.1.1	Veličiny používané ve fyzikální chemii	13
1.1.2	Stav systému a jeho změny	14
1.2	Některé základní a odvozené veličiny	15
1.2.1	Vybrané základní veličiny	15
1.2.2	Některé odvozené veličiny	17
1.3	Čistá látka a směs	18
1.3.1	Způsoby vyjadřování složení směsí a roztoků	19
2	Stavové chování	23
2.1	Ideální plyn	25
2.1.1	Stavová rovnice ideálního plynu	25
2.1.2	Stavové chování směsi ideálních plynů	30
2.2	Reálný plyn	32
2.2.1	Van der Waalsova stavová rovnice	32
2.2.2	Kondenzace plynů a kritický bod	34
3	Základy termodynamiky I	37
3.1	Nultá věta termodynamická	37
3.2	Práce a teplo	37
3.2.1	Objemová práce	38
3.2.2	Vratná a nevratná objemová práce	38
3.2.3	Výpočet objemové práce v některých jednoduchých případech	39
3.2.4	Závislost práce na cestě	40
3.2.5	Teplo	41
3.3	Formulace I. věty termodynamické	41
3.3.1	Vnitřní energie	41
3.3.2	Matematická formulace I. věty termodynamické	41
3.3.3	Entalpie	43
3.3.4	Tepelné kapacity	43
3.3.5	Výpočet tepla a práce z I. věty termodynamické	44
3.4	Aplikace I. věty termodynamické na ideální plyn	46
3.4.1	Mayerův vztah	46
3.4.2	Adiabatický vratný děj a Poissonovy rovnice	47
3.4.3	Adiabatický nevratný děj	49

3.5	Termochemie	49
3.5.1	Standardní slučovací a standardní spalná entalpie	51
3.5.2	Hessův zákon	53
3.5.3	Kirchhoffův zákon	55
3.5.4	Adiabatická teplota reakce	56
4	Základy termodynamiky II	59
4.1	Tepelné stroje	59
4.1.1	Carnotův tepelný stroj	61
4.1.2	Carnotův stroj jako chladnička nebo tepelné čerpadlo	62
4.2	Druhá věta termodynamická	63
4.2.1	Slovní formulace druhé věty	63
4.2.2	Matematická formulace druhé věty – entropie	64
4.2.3	Obecné důsledky druhé věty	64
4.2.4	Perpetuum mobile druhého druhu	65
4.3	Spojené formulace první a druhé věty termodynamické	65
4.3.1	Helmholtzova a Gibbsova energie	66
4.3.2	Gibbsovy rovnice	66
4.3.3	Přirozené proměnné	67
4.3.4	Fyzikální význam Helmholtzovy a Gibbsovy energie	68
4.3.5	Maxwellovy vztahy	69
4.3.6	Závislost entropie na teplotě a objemu nebo tlaku	70
4.3.7	Vnitřní energie jako funkce T, V a entalpie jako funkce T, p	70
4.4	Změny termodynamických veličin	71
4.4.1	Změna entropie s teplotou	71
4.4.2	Změna entropie s objemem	72
4.4.3	Změna entropie s tlakem	72
4.4.4	Změna vnitřní energie s teplotou a objemem	73
4.4.5	Změna entalpie s teplotou a tlakem	74
4.4.6	Změna Helmholtzovy energie s objemem a Gibbsovy energie s tlakem	75
4.4.7	Změny termodynamických veličin při vratných fázových přechodech	76
4.5	Nevratné děje	76
4.5.1	Změny termodynamických veličin při míšení ideálních plynů	77
4.6	Extenzivní podmínky termodynamické rovnováhy	79
4.7	Třetí věta termodynamická	80
4.7.1	Formulace třetí věty	80
4.7.2	Nedosažitelnost absolutní nuly	81
4.7.3	Absolutní entropie	81
5	Termodynamika směsí	83
5.1	Termodynamický popis plyných směsí	83
5.1.1	Termodynamické veličiny směsi ideálních plynů	83
5.2	Termodynamický popis kapalných a tuhých směsí	84
5.2.1	Termodynamické veličiny ideální směsi	85

5.2.2	Termodynamické veličiny reálné směsi – směšovací a dodatkové veličiny	85
5.2.3	Experimentální stanovení dodatkového objemu a entalpie	86
5.3	Parciální molární veličiny	89
5.3.1	Určování \bar{Y}_i ze závislosti $Y_m(x_1)$ u binárních směsí	92
5.4	Parciální molární Gibbsova energie – chemický potenciál	94
5.4.1	Chemický potenciál složky v ideální plyné směsi	95
5.4.2	Chemický potenciál u kondenzovaných směsí – aktivita a aktivitní koeficient	95
5.4.3	Standardní stav nekonečného zředění	97
6	Fázové rovnováhy	101
6.1	Intenzivní kritérium rovnováhy	101
6.1.1	Gibbsův fázový zákon	104
6.2	Fázové rovnováhy jednosložkových soustav	105
6.2.1	Fázový diagram jednosložkového systému	105
6.2.2	Clapeyronova rovnice	106
6.2.3	Rovnováha mezi kapalnou a parní fází, Clausiova-Clapeyronova rovnice	107
6.2.4	Rovnice pro teplotní závislost tlaku nasycených par, výparné teplo	108
6.2.5	Experimentální stanovení tlaku nasycených par	109
6.2.6	Rovnováha látky v pevné a plyné fázi	110
6.2.7	Rovnováha látky v pevné a kapalně fázi	110
6.2.8	Rovnováha látky ve dvou pevných modifikacích	111
6.2.9	Vztah mezi G_m^\bullet a G_m°	112
6.3	Rovnováha kapalina–pára u vícetložkových systémů	113
6.3.1	Grafické vyjádření rovnováhy kapalina–pára v binárních systémech	113
6.3.2	Látková bilance, pákové pravidlo	117
6.3.3	Termodynamický popis rovnováhy kapalina–pára	118
6.3.4	Rovnováha kapalina–pára u ideální směsi	119
6.3.5	Rovnováha kapalina–pára v systémech s neideální kapalnou směsí	120
6.3.6	Snížení tlaku nasycených par a ebullioskopie	123
6.4	Rozpustnost plynů v kapalinách, Henryho zákon	125
6.4.1	Faktory ovlivňující rozpustnost plynu	127
6.5	Rovnováha kapalina–kapalina	128
6.5.1	Grafické vyjádření rovnováhy kapalina–kapalina v binárních systémech	128
6.5.2	Termodynamický popis rovnováhy kapalina–kapalina v binárních systémech	130
6.5.3	Rovnováha mezi kapalnými fázemi a parní fází	132
6.5.4	Tlak par nad heterogenním systémem – přehánění s vodní parou	134
6.5.5	Ternární systémy – trojúhelníkové diagramy	135
6.5.6	Základní typy ternárních rovnovážných diagramů	137
6.5.7	Nernstův rozdělovací zákon	138
6.6	Rovnováha kapalina–tuhá fáze	140

6.6.1	Systém, jehož složky se neomezeně mísí v kapalně fázi, ale v tuhé fázi jsou nemísitelné	140
6.6.2	Experimentální stanovení rovnováhy mezi kapalnou a tuhou fázi	141
6.6.3	Kryoskopie	143
6.6.4	Systém, jehož složky jsou v kapalně i tuhé fázi neomezeně mísitelné	144
7	Chemická rovnováha	145
7.1	Rovnice látkové bilance	145
7.1.1	Látkové bilance u jedné chemické reakce	146
7.1.2	Použití stupně přeměny	147
7.1.3	Bilance pomocí jiných veličin	148
7.2	Podmínka rovnováhy	149
7.2.1	Reakční Gibbsova energie	149
7.2.2	Rovnovážná konstanta	151
7.2.3	Volba standardních stavů a vyjádření aktivity	152
7.3	Určení rovnovážné konstanty	154
7.3.1	Výpočet rovnovážné konstanty z experimentálních dat	155
7.3.2	Výpočet rovnovážné konstanty z termochemických dat	155
7.3.3	Teplotní závislost rovnovážné konstanty	156
7.4	Rovnovážné složení a reakční podmínky	157
7.4.1	Vliv teploty	157
7.4.2	Vliv tlaku	157
7.4.3	Vliv vstupního složení	159
7.5	Aplikační část	160
7.5.1	Směr reakce	160
7.5.2	Reakce v plynné fázi	161
7.5.3	Rozkladné reakce pevných látek	162
7.5.4	Reakce bez plynné fáze	163
7.5.5	Výpočet rovnovážného stavu za konstantní teploty a objemu	165
7.5.6	Reakce ve zředěných vodných roztocích elektrolytů	166
7.5.7	Disociace slabých elektrolytů	167
7.5.8	Iontový součin a výpočet pH	168
7.5.9	Součin rozpustnosti	171
7.6	Závěrečné poznámky	173
8	Elektrochemie	175
8.1	Základní pojmy	175
8.1.1	Oxidačně redukční děje	176
8.2	Elektrolýza	177
8.2.1	Faradayovy zákony	177
8.2.2	Technické využití elektrolýzy	179
8.3	Galvanické články	180
8.3.1	Rovnovážné napětí článku a elektrodové potenciály	182
8.3.2	Standardní redukční potenciály	183
8.3.3	Vratné články	185

8.3.4	Termodynamika vratného článku	186
8.3.5	Některé aplikace měření elektromotorických napětí	188
8.3.6	Galvanické články jako zdroj energie	188
9	Chemická kinetika	191
9.1	Základní pojmy a vztahy	191
9.1.1	Rychlost chemické reakce	191
9.1.2	Kinetická rovnice, jednoduchá reakce, poločas	192
9.1.3	Elementární reakce	194
9.1.4	Látková bilance	194
9.2	Jednoduché reakce	196
9.2.1	Reakce prvního řádu	196
9.2.2	Reakce druhého řádu	197
9.2.3	Reakce n -tého řádu s jednou výchozí látkou	199
9.3	Závislost rychlosti reakce na teplotě	199
9.4	Měření a vyhodnocování dat v chemické kinetice	201
9.4.1	Integrální metoda určování řádu reakce	202
9.4.2	Metoda poločasů	202
9.4.3	Diferenciální metoda	203
9.4.4	Izolační metoda	204
9.5	Katalýza	204
	Seznam symbolů a zkratk	207
	Rejstřík	211